

Epävirallinen koulutusministerikokous 29.-30.1.2026

Kyproksen puheenjohtajuuskauden epävirallinen koulutusministerien kokous järjestettiin 29.-30.1.2026 Nikosiassa. Kokouksessa käytiin keskustelut opettajista uudella aikakaudella sekä EU:n koulutusyhteistyön vaikutuksesta eurooppalaisen ohjausjakson keskeisiin painopisteisiin.

Suomi piti opettajia koskevassa puheenvuorossaan koulutusjärjestelmänsä vahvuutena korkeasti koulutettuja opettajia ja laajaa pedagogista vapautta opetuksen toteuttamiseen.

Ohjausjaksoa koskeneessa keskustelussa Suomi korosti osaamis- ja koulutustason nostoa kunnianhimoisesti ja katsoi, että joidenkin EU-tason yhteisten periaatteiden rakentaminen voisi tukea tätä tavoitetta.

Komissio korosti puheenvuorossaan digitaalisten taitojen merkitystä osana perustaitoja, koulutuksen saavutettavuutta ja etenkin kaikkien pääsyä STEM-alojen opetukseen sekä osaamisen liikkuvuutta ja tunnustamisen sujuvoittamista. Eurooppalaisen ohjausjakson hän katsoi voivan tukea EU:n yhteisten koulutuspoliittisten tavoitteiden saavuttamista.

Avauspuheenvuorossaan komissio painotti koulutuksen merkitystä osaamisvajeen kuromisessa umpeen ja uuden osaamisen tarjoajana sekä kilpailukyvyn parantamisessa. Korosti etenkin perustaitojen merkitystä todeten sekä digitaitojen että kansalaistaitojen olevan olennainen osa kaikille oppilaille tarjottavaa perustaa. Tämän kokouksen teema opettajien työoloista ja ammatin arvostuksesta on tärkeä huomioiden useita maita koskevan opettajapulan ja opettajien ikääntymisen.

EU27-suosituksella on tarkoitus edistää osaamistason nostoa EU:ssa ja vaikuttaa positiivisesti perustaitojen oppimiseen ja opettajien työhön. Tarkoituksena on tarjota osaajia työmarkkinoille, mutta myös vahvistaa EU:n asemaa globaalissa kilpailussa.

Syksyllä julkaistavassa koulutuspaketissa komissio tulee esittämään em. haasteisiin konkreettisia toimia, minkä lisäksi esim. kouluallianssit on tarkoitus aloittaa tämän vuoden kuluessa. Ammatillista koulutusta on tarkoitus tukea kesäkuun loppuun mennessä julkaistavan strategian myötä.

Erasmus+ -ohjelma säilyy keskeisenä rahoitusinstrumenttina koulutussektorilla ja osaamisen rahoittajana. Komissio on esittänyt ohjelman budjettiin kasvua, mutta tämän toteutuminen on jäsenvaltioiden käsissä, mitä varten pyysi ministerien tukea neuvotteluihin.

Keskustelussa ”The teacher profession in the new era: At a crossroads” kuultiin akateeminen alustus, jossa tuotiin esille maailman nopeaa muutosta ja sen vaikutuksia koulutusjärjestelmiin. Todettiin korkeiden odotusten ja koetulosten luovan oppijoille paineita, joiden myötä heidän omaehtoinen oppimisensa kärsii. Opettaja-ammatin houkuttelevuuden ja pitovoiman haasteina listasittiin arvostuksen laskemisen, huonot työolot ja

kehnon palkkauksen. Suomi ja Irlanti olisivat poikkeuksia. Etenkin työntehtävien määrän lisääminen ja paineet uudentyötyyppisten työmetodien käyttöön lisäävät taakkaa. Myös emotionaaliset ja eettiset vaatimukset ovat muuttuneet.

Ratkaisu olisi luottamuksen ja autonomian lisäämistä. Opettajat tulisi ottaa entistä enemmän mukaan oman työnsä suunnitteluun, minkä lisäksi yhteiskunnallinen asenteiden muutos ammattia kohtaan ja opettajien yhteisöt keskeisiä.

Keskustelu käytiin pienryhmissä, joiden raporteissa korostui alustuksessa esille tuotu. Palkkauksen lisäksi opettajien työn merkityksellisyyden lisäämisessä korostuu arvostus, luottamus, autonomia ja jatkuva oppiminen etenkin digitaadoissa. Useissa maissa on otettu käyttöön tai suunnitellaan rajoituksia kännyköiden käyttöön kouluissa, minkä nähtiin helpottavan opettajien työtä. EU-tason yhteistyöltä toivottiin etenkin hyvien käytäntöjen vaihtoa ja Erasmus+-ohjelman rahoitusmahdollisuuksien käyttämistä opettajatyön hyväksi.

Suomen puheenvuorossa todettiin opettajien osaamisen ja hyvinvoinnin olevan ratkaisevia laadukkaan koulutuksen sekä yhteiskunnan kilpailukyvyyn ja turvallisuuden kannalta. Suomessa opettajien maisteri-tasoinen, tutkimusperustainen koulutus tukee ammattitaidon kehittymistä, autonomista työskentelyä ja luottamukseen perustuvaa koulutusjärjestelmää. Opettajankoulutuksen jatkuva kehittäminen sekä opettajien osallistaminen koulutuksen ja opetussuunnitelmien uudistamiseen ovat keskeisiä kestävä tulevaisuuden varmistamisessa. Digitalisaation ja tekoälyn hyödyntäminen edellyttävät opettajilta jatkuvaa osaamisen päivittämistä ja pedagogisesti harkittua käyttöä. EU-tasolla opettajiin investoiminen, liikkuvuuden tukeminen ja Erasmus+ -ohjelman vahvistaminen ovat keskeisiä keinoja koulutuksen laadun ja tasa-arvon edistämiseksi Euroopassa.

Toinen keskustelu käytiin **eurooppalaisen koulutusyhteistyön vaikutuksesta Euroopan ohjausjakson keskeisiin painopisteisiin.**

Komissio totesi olevan suuri haaste, ettei nuorten taidot vastaa työelämän tarpeisiin. Hän korosti kolmea seikkaa:

1. Tekoälyn nopea eteneminen on tehnyt siitä perustaitoihin verrattavan taidon, joka nuorille välttämätön työelämään siirtymisessä.
2. Kaikkien eurooppalaisten tulee voida osallistua koulutukseen tasapuolisesti. Etenkin STEM-osaamista tulee kehittää ja varmistaa naisten ja tyttöjen pääsy STEM-aloille.
3. Osaamisen liikkuvuutta tulee kehittää ja varmistaa sujuvat tunnustamisprosessit.

Lisäksi komissio korosti eurooppalaisen ohjausjakson ja maakohtaisten suositusten merkitystä. Hän näki koulutuksen vahvistamisen ohjausjaksossa olevan mahdollisuus sektorille ja huomautti seuraavalla rahoitusohjelmakaudella sen liittyvän yhä vahvemmin EU-rahoitukseen NRP-suunnitelmien kautta. Erasmus+-rahoitus on tärkeää, mutta se ei yksin riitä, vaan on tarpeen mahdollistaa koulutuksen investoinnit myös muista rahoitusohjelmista sekä kansallisista ja yksityisistä lähteistä. Koulutus on vahvasti yhteydessä EU:n kilpailukykyyn ja tulevaisuudessa kilpailukykyrahostosta on mahdollista saada rahoitusta myös koulutukseen ml. yliopistoallianssit ja VET-business -kumppanuuksiin. EU27 suositus tuo yhteen kaikki mainitut aspektit, minkä vuoksi neuvoston on oltava mukana aktiivisesti sen toimeenpanossa.

Keskustelussa useat jäsenvaltiot korostivat koulutukseen tehtyjen investointien strategista merkitystä ja sitä, ettei koulutusta tulisi nähdä vain työllisyyspolitiikan osa-alueena, vaan myös henkilökohtaisen osaamisen ja hyvinvoinnin edistäjänä. Koulutuksen todettiin olevan jo nykyisin osa eurooppalaista ohjausjaksoa ja merkittävä tekijä EU:n kilpailukykyyn edistämiseksi. Useissa puheenvuoroissa korostettiin koulutusasioiden kuulumista kansalliseen toimivaltaan, ja olevan siten erityyppinen politiikanala kuin ohjausjakson kannalta relevantit sosiaali- ja työllisyyssektorit, joissa toimivalta on jaettu unionin kanssa. Osa jäsenvaltioista piti epäselvänä, mikä lisäarvo saataisiin koulutuksen liittämällä tiiviimmin osaksi ohjausjaksoa, kun taas joissain puheenvuoroissa nähtiin myös mahdollisuuksia edistää eurooppalaisen koulutusalueen ja koulutusyhteistyön tavoitteita.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että Euroopan ohjausjakso on Suomelle tärkeä väline talous-, työllisyys- ja sosiaalipolitiikan koordinaatiossa, mutta prosessia ei tule kuormittaa liiallisilla lisätehtävillä. Strategisen

kilpailukyvyn ja kokonaisturvallisuuden vahvistaminen edellyttää panostuksia koulutukseen, osaamiseen ja jatkuvaan oppimiseen sekä kansallisesti että EU-tasolla. Suomessa on vahvistettu koulutuksen perustaa muun muassa lisäämällä korkeakoulupaikkoja, kehittämällä jatkuvaa oppimista ja tukemalla oppimisen tasa-arvoa, samalla kun EU-tasolla korostetaan pitkäjänteisiä rakenteita kuten Erasmus+-ohjelmaa ja Euroopan koulutus- aluetta. Geopoliittisessa epävarmuudessa Euroopan tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on inhimillinen pääoma ja kyky rakentaa osaamiseen perustuvaa resilienssiä.

Suomen edustajat

Sis Päivi Peltokoski, erityisasiantuntija Heidi Sulander, harjoittelija Tuuli Karhunen